

ACTIEPUNTEN

ZORG, ARBEID EN INKOMEN

Dit is een uitgave van:

FNV Vrouwenbond
Postbus 8576
1005 AN Amsterdam
T. 020-5816398
E. post@fnvvrouwenbond.nl
www.fnvvrouw.nl

Versie 2012

Inhoud

Zorg	De plaats van zorg in de samenleving	5
	Evenwicht tussen zorg, arbeid en vrije tijd	5
	Erkenning van zorgarbeid	5
	Collectieve voorzieningen en verlofregelingen	5
	Zorgvoorzieningen	6
Inkomen	Economische zelfstandigheid	7
	Sociale zekerheid	7
	Klantenparticipatie	8
	Inkomensverschillen op de arbeidsmarkt	8
	AOW en pensioen	8
	Armoedebestrijding	9
	Inkomensafhankelijke regelingen	10
Arbeid	Waarde van arbeid	11
	Mantelzorg	11
	Vrijwilligerswerk	11
	Andere arbeidspatronen	12
	Ondersteuning van alleenstaanden met zorgtaken	12
	Herintredende vrouwen	13
	Flexibilisering deeltijdarbeid en 24-uurs economie	13
	Opleidingen	14
	Werkdruk en arbeidsuitval	14
Ongewenst gedrag	15	

ZORG

De plaats van zorg in de samenleving

Zorg is waardevol en noodzakelijk voor het voortbestaan van de samenleving.

Zorg is een wezenlijk onderdeel van de samenleving en van het leven van ieder mens.

Het kunnen ontvangen van de zorg die nodig is en het kunnen geven van de zorg die men geven wil is een basisrecht voor iedereen.

Het is van groot belang dat de zorgzelfstandigheid van mannen vergroot wordt en zij de waarde van zorgarbeid erkennen.

Actiepunten:

- Aan zorg dient al op de basisschool aandacht te worden besteed, zodat kinderen, jongens en meisjes, op jonge leeftijd leren zorg te hebben voor zichzelf, elkaar en hun omgeving.
- Iedereen dient het recht te hebben op toegankelijke en betaalbare zorg als basisvoorziening.

Evenwicht tussen zorg, arbeid en vrije tijd

Voor een goed evenwicht is het nodig om voorwaarden te stellen en voorzieningen te creëren. De overheid heeft daarbij een belangrijke taak door aanpassing van alle aspecten van de samenleving aan de veranderende arbeidspatronen.

Actiepunten:

- Wettelijke regelingen en stimulansen voor organisaties, scholen en bedrijven om een bijdrage te leveren aan een evenwichtige dagindeling voor iedereen.

Erkenning van zorgarbeid

Vrouwen verrichten het grootste deel van de zorgtaken, waarbij inmiddels ruim 60% dit combineert met betaald werk. Erkenning en waardering van zorg als volwaardige arbeid is noodzakelijk, want zorg heeft een belangrijke intrinsieke en economische waarde.

Actiepunten:

- Zorgarbeid dient adequaat te worden ingebouwd in de economische modellen en in het macro-economisch beleid zodat de invloed van het beleid op de zorgeconomie zichtbaar wordt evenals de waarde van de zorg voor de sociaal economische ontwikkeling.
- Invoering van een collectieve zorgverlofverzekering. De regeling moet gelden voor zowel de zorg voor kinderen als voor mantelzorg.

Collectieve voorzieningen en verlofregelingen

Alhoewel de FNV Vrouwenbond geen voorstander is van het volledig uitbesteden van zorgtaken, is er wel een forse uitbreiding van allerlei collectieve voorzieningen nodig.

Kinderopvang, verlofregelingen en een zorgverlofverzekering zijn wezenlijke voorwaarden om arbeid en zorgtaken te combineren.

Actiepunten:

- In elke wijk een goed op elkaar afgestemd aanbod van voorzieningen voor iedereen, rekening houdend met de wensen van de verschillende bewoners, uitgaande van multifunctioneel gebruik van alle ruimtes en zo veel mogelijk alles onder een dak of op loopafstand. Diversiteit, flexibiliteit en toegankelijkheid is uitgangspunt.
- Voorzieningen in bedrijven en scholen, servicediensten voor huishoudelijke taken en kinderopvang om hen die betaald werk en zorgtaken combineren te ondersteunen en overbelasting van vrouwen tegen te gaan. De overheid dient daarin op grote schaal te investeren.
- De financiering van kinderopvang is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van overheid, sociale partners (via een landelijk fonds) en een bijdrage naar draagkracht door de ouders.
- Overheid en sociale partners hebben de plicht een uitgebreid pakket aan verlofregelingen te realiseren met een wettelijke basis voor betaald verlof op minimumniveau en aanvullende regelingen via de CAO.
- Een systeem van ononderbroken schooltijden en maaltijdvoorziening op school zoals in andere landen dient ook in Nederland zo spoedig mogelijk te worden ingevoerd.

Zorgvoorzieningen

Het is dringend nodig dat er veel meer geld gaat naar de zorgsector, dat vooral besteed moet worden aan de directe uitvoerende hulp.

De FNV Vrouwenbond hecht grote waarde aan goede, betaalbare en bereikbare zorgvoorzieningen voor iedereen. Ieder heeft recht op de zorg die nodig is.

Actiepunten:

- Zowel voor uitbreiding van de professionele zorg als het inkopen van dienstverlening op maat moeten veel meer overheidsmiddelen worden ingezet.
- De zorgverleners in de thuiszorg moeten zo snel mogelijk volwaardige beroeps- en arbeidsvoorwaarden krijgen.
- Verstrekking van persoonsgebonden budgetten moet worden uitgebreid, weliswaar onder de conditie van goede betaling en arbeidsvoorwaarden voor de zorgverleners.
- Op voorzieningen die juist voor vrouwen van belang zijn zoals sterilisatie, pil, abortus en gezinszorg mag zeker niet worden bezuinigd.
- Op alle niveaus van de besluitvorming binnen de zorg dienen vrouwen evenredig vertegenwoordigd te zijn, zowel als werknemer, informele hulpverlener en cliënt.

INKOMEN

Economische zelfstandigheid

Iedereen heeft recht op een zelfstandig inkomen. Economische zelfstandigheid is een doel dat op verschillende manieren bereikt kan worden: via betaalde arbeid, een zelfstandig uitkeringsrecht of een combinatie van beide. Daarbij uitgaande van de solidariteit tussen de verschillende groepen en een samenleving waarin volwassenen niet financieel afhankelijk van elkaar zijn.

Actiepunten:

- Alle regelingen in de sociale zekerheid, belastingen en pensioenen waarbij nog sprake is van partnerafhankelijkheid dienen geheel geïndividualiseerd te worden.
- De overheid en sociale partners moeten veel meer investeren in betaalde verlofregelingen, kinderopvang en mogelijkheden voor vrouwen om op volwaardige wijze te participeren op de arbeidsmarkt.
- Het geld dat is inverdiend door afschaffing van kostwinnerstoelagen of regelingen en extra inkomsten uit premies en belasting voor de overheid door de toenemende arbeidsparticipatie van vrouwen dient geheel te worden ingezet ten gunste van de economische onafhankelijkheid van vrouwen. Zoals de invoering van een collectieve zorgverlofzekerings en investeren in voorzieningen die het beter mogelijk maken om arbeid en zorgtaken te combineren.
- Volledige compensatie van de kosten voor kinderopvang bij inkomen op minimumniveau.
- Invoering van een goede regeling voor alleenstaande ouders om betaald werk en zorgtaken te combineren, uitgaande van economische onafhankelijkheid bij een werkweek van 24 uur en een inkomen op minimumniveau.

Sociale zekerheid

Iedereen heeft recht op een zelfstandige uitkering zonder dat rekening wordt gehouden met het inkomen van een eventuele partner. Iedereen die door onbetaalde of betaalde arbeid een bijdrage kan leveren aan de samenleving heeft een individueel uitkeringsrecht van minimaal 70% van het minimumloon.

Het is dringend nodig dat het systeem van verlofregelingen een bijdrage levert aan een goed evenwicht tussen arbeid en zorg. Alleen een stelsel van betaald verlof biedt een werkelijke oplossing voor de huidige inrichting van de samenleving.

Actiepunten:

- Stapsgewijze verhoging van de heffingskorting naar 70% van het minimumloon
- Een groter deel vrij te laten inkomen uit vermogen of andere bronnen voor vrouwen met een uitkering die geen pensioen hebben kunnen opbouwen.
- Een aparte regeling voor alleenstaande ouders met een ruime vrijlating van inkomen en een arbeidsplicht die uitgaat van de individuele zorgtaken.
- Een goede regeling voor alleenstaande ouders die de teruggang van inkomen opvangt bij de overgang naar de uitkering voor een alleenstaande, indien het jongste kind 18 jaar wordt en nog onderwijs volgt.
- Invoering van een collectieve zorgverlofverzekering via premieheffing voor veel soorten zorg met als basis 70% van het minimumloon, ook voor mensen met een uitkering of

mantelzorgers die geen deel uitmaken van de beroepsbevolking. Daarbovenop een bijdrage van werkgevers en werknemers waarmee doorbetaling tot 70% van het laatst verdiende loon wordt gegarandeerd.

- Aanvullende afspraken in cao's voor verlofsparen om de mogelijkheid te creëren om te komen tot 100% dekking van de gederfde inkomsten.

Klantenparticipatie

Invloed van cliënten op de uitvoering en de klantgerichtheid van de uitvoering van de sociale zekerheid dient te worden versterkt.

Actiepunten:

- Goede wetgeving waarin de bevoegdheden van klantenraden worden vastgelegd.
- Opzetten van een deugdelijk functionerend systeem voor klantenparticipatie door uitvoeringsinstellingen en gemeenten en investeren in scholing van medewerkers gericht op een klantvriendelijke bejegening.
- De samenstelling van klantenraden dient afspiegeling te zijn van het cliëntenbestand, waarbij ook wordt gezorgd voor diversiteit. Klantenraden dienen uit minimaal vijftig procent vrouwen te bestaan.

Inkomensverschillen op de arbeidsmarkt

De inkomensverschillen tussen mannen en vrouwen moeten op korte termijn worden opgeheven. Vooral voor herintredende vrouwen is het zeer nadelig dat bij de inschaling uitgegaan wordt van het laatstgenoten salaris, geen rekening wordt gehouden met elders verworven competenties, zorgjaren niet meetellen en er ook nog steeds verschil in beloning is tussen voltijders en deeltijders of flexwerkers.

Actiepunten:

- Grondige verandering van de functiewaarderingsystemen waarbij de zgn. 'vrouwelijke beroepen' herwaardeerd worden.
- Hanteren van een kwaliteitstoets voor functiewaarderingsystemen en het doorlichten van CAO's op (indirect) discriminerende bepalingen, zoals vergoedingsregelingen en inschalingsystematiek.
- Verkorting van de salarisschalen en specifieke afspraken voor herintredende vrouwen zoals extra periodieken.
- Bij sollicitatie-eisen en inschaling meetellen van elders verworven competenties en (een deel van de) zorgjaren.
- Opheffen van het verschil in beloning tussen voltijders en deeltijders of flexwerkers.

AOW en Pensioen

Verbetering van de pensioenen van vrouwen en het inhalen van de pensioenachterstand moet de komende jaren tot speerpunt van het beleid van overheid en sociale partners worden gemaakt. Uitgangspunt moet zijn een volledig AOW-recht op het moment van pensionering. Pensioenregelingen moeten uitgaan van het individu. De Vrouwenbond wil een systeem van premiebetaling voor elk gewerkt uur waarmee ieder een eigen pensioen opbouwt. Voor de groeiende groep oudere alleenstaande vrouwen die rond moet zien te komen van de AOW, AOW met een klein pensioen of gedeeltelijke AOW met aanvullende bijstand moet snel een oplossing

komen. En voor de nu nog betaald werkende vrouwen moet een forse pensioenreparatie plaatsvinden om het pensioengat te dichten dat is ontstaan door de jarenlange uitsluiting voor 1976 en het kostwinnersbeginsel in pensioenfondsen.

Actiepunten:

- De opbouwperiode van de AOW moet worden verkort tot 35 of 40 jaar.
- De overheid moet een reële mogelijkheid bieden om een AOW-gat te kunnen repareren door bijbetaling van premies en dient daarvoor een grote publiekscampagne te voeren.
- Geen uitsluiting van deelname aan pensioenfondsen, dus geen toetredingsleeftijd en geen uitsluiting van mensen die flexibel werken.
- Volledig gelijke behandeling bij premiebetaling en pensioenresultaat.
- De pensioenregelingen moeten snel worden aangepast aan de moderne geëmancipeerde werknemer met zorgtaken.
- Verlaging van de AOW-franchise en voor de langere termijn een regeling waarbij de pensioenberekening geheel losgekoppeld wordt van de te ontvangen AOW.
- Tijdens verlof bij zorgtaken dient de pensioenpremie te worden doorbetaald door de werkgever.
- Creëren van de mogelijkheid om bij deeltijdwerk tijdelijk volledige pensioen-premie te betalen.
- Mogelijkheden tot overdracht van een deel van de pensioenopbouw van de partner die fulltime blijft werken aan de partner die minder gaat werken vanwege de komst van kinderen.
- Toekenning van pensioenopbouw aan herintreedsters van 40 jaar en ouder met terugwerkende kracht vanaf het 40^e jaar.
- Mogelijk maken van betaling van pensioen voor zorgjaren.
- Inkomensreparatie voor oudere vrouwen die door zorgarbeid geen of zeer weinig pensioen hebben kunnen opbouwen door een aanvulling op de AOW tot 80% van het minimumloon via het eerder genoemde fonds.

Armoedebestrijding

Armoedebestrijding en het tegengaan van de armoedeval zijn verschillende zaken, waarvoor verschillende oplossingen nodig zijn die de positie van de mensen met een laag inkomen versterken. Structurele verbetering van de inkomenspositie van vrouwen is nodig om feminisering en verkleuring van armoede tegen te gaan. In de vorm van maatregelen zoals de zorgverlofverzekering, pensioenopbouw en een aparte regeling voor alleenzorgende ouders.

Daarnaast moeten er, zeker voor de korte termijn, dringend oplossingen komen om armoede te bestrijden.

Actiepunten:

- Een extra verhoging van het sociaal minimum en de daaraan gerelateerde uitkeringen om de opgelopen achterstand in te halen.
- Om de verschillen tussen gemeenten bij de verstrekking van toeslagen en het minimabeleid op te heffen moet er weer een landelijke toeslagenregeling komen.
- Lokale lasten moeten worden beperkt en niet per gemeente maar via de landelijke belastingheffing worden gefinancierd of in de vorm van uniforme verstrekkingen van bijzondere bijstand op grond van voor het hele land geldende criteria.
- Een ruime vrijlatingsregeling voor uitkeringsgerechtigden die betaald werk vinden.
- Een reële onbelaste onkostenvergoeding voor uitkeringsgerechtigden die onbetaald werk verrichten.
- Invoeren van een participatie-uitkering voor mensen met een handicap om deel te kunnen nemen aan maatschappelijke activiteiten als sport, recreatie en cultuur.

Inkomensafhankelijke regelingen

Het huidige stelsel van allerlei verschillende regelingen moet worden vervangen door een ander systeem van inkomensondersteuning. De Vrouwenbond wil snelle invoering van een systeem van een inkomensafhankelijke heffingskorting via de belastingen voor iedereen met een inkomen tot modaal die meer dan 25% van het inkomen aan woonlasten kwijt is.

Actiepunten:

- Opheffen van de cumulatie van berekeningen bij de verschillende regelingen.
- Invoeren van een systeem van geleidelijker afbouw en op elkaar afstemmen van regelingen.

ARBEID

Waarde van arbeid

Alle arbeid, onbetaald en betaald, moet gelijk verdeeld worden tussen vrouwen en mannen en iedereen moet de mogelijkheid hebben om onbetaalde en betaalde arbeid te combineren. Daarbij is een goed evenwicht tussen betaalde arbeid, zorgtaken en vrije tijd noodzakelijk.

Onbetaalde arbeid moet opgewaardeerd worden, omdat deze van onschatbare waarde is voor het functioneren van de economie en de samenleving als geheel in stand houdt. Ieder mens heeft recht op betaald en volwaardig werk als middel om deel te nemen aan de samenleving en een inkomen te verwerven.

Daarbij moet extra aandacht zijn voor de positie van herintreedsters, oudere vrouwen, vrouwen met een handicap en zwarte, migranten en vluchtelingenvrouwen.

Actiepunten:

- Terugdringing van de dubbele belasting van vrouwen die onbetaalde zorgarbeid, vrijwilligerswerk en betaald werk combineren.
- Opnemen van onbetaalde arbeid in de economische modellen en berekeningen waarbij de Nederlandse overheid het initiatief neemt in de internationale discussie hierover.
- Toegang voor vrouwen tot kwalitatief goede en goed betaalde banen in alle functies en op alle functieniveaus.

Mantelzorg

Mantelzorg dient aanvullend te zijn op de betaalde zorg en niet andersom.

Mantelzorg moet altijd een vrije keuze zijn van zorggever en zorgontvanger. De overbelasting in de mantelzorg moet worden teruggedrongen door uitbreiding van het aantal beroepskrachten in de zorgsector, met name in de thuiszorg. Daarnaast moeten knelpunten voor vrouwen die mantelzorg verrichten worden opgelost.

Actiepunten:

- De omvang van de mantelzorg moet beter zichtbaar worden gemaakt.
- Er moet een helder onderscheid zijn tussen mantelzorg en betaalde zorg.
- Recht op begeleiding voor mantelzorgers.
- Medezeggenschap van mantelzorgers bij beslissingen van professionele hulpverleners die consequenties hebben voor de betrokken mantelzorgers.
- Mogelijkheid om betaald zorgverlof te kunnen opnemen via de zorgverlofverzekering of betaling via het systeem van het persoonsgebonden budget, waarbij arbeidsvoorwaarden en beloning op dezelfde wijze als in de reguliere zorg.
- Mantelzorgers dienen een onkostenvergoeding te ontvangen en bij arbeidsongeschiktheid een uitkering.

Vrijwilligerswerk

De FNV Vrouwenbond maakt een onderscheid tussen onbetaalde arbeid buitenshuis en vrijwilligerswerk. Onbetaalde arbeid is werk dat eigenlijk betaald zou moeten worden maar meestal vanwege bezuinigingen nu door mensen onbetaald wordt verricht. Vrijwilligerswerk is werk voor een vereniging, club of belangenorganisatie.

Vrijwilligerswerk is belangrijk voor de samenleving en kan voor ieder mens een meerwaarde hebben. Werkgevers dienen werknemers de gelegenheid te bieden deel te nemen aan vrijwilligerswerk. Verenigingen, clubs of belangenorganisaties moeten met vrijwilligers een overeenkomst afsluiten, waarin de rechten worden vastgelegd en afspraken gemaakt over taken, werktijden, vergoedingen, begeleiding en verzekeringen. Verdere roldoorbreking in het vrijwilligerswerk is nodig om de invloed van vrouwen op de besluitvorming te vergroten.

Actiepunten:

- Hanteren van onderscheid tussen onbetaalde arbeid en vrijwilligerswerk en het formuleren van aparte voorwaarden voor beide categorieën.
- Tegengaan van nog meer verdringing van betaald werk.
- In elke CAO moeten afspraken gemaakt worden voor betaald verlof om vrijwilligerswerk te doen met een vrije keuze van de werknemer om van de regeling gebruik te maken en voor welk vrijwilligerswerk. Uitgaande van een minimum van acht uur per maand met de mogelijkheid te sparen voor een aaneengesloten periode.
- De afspraken voor vrijwilligersverlof moeten vastgelegd zijn in de arbeidsovereenkomst en de werkgever heeft inzage in het vrijwilligerscontract.
- De loonkosten voor vrijwilligersverlof moeten aftrekbaar zijn van de belasting.

Andere arbeidspatronen

Arbeidsorganisaties dienen rekening te houden met de wensen en mogelijkheden van werknemers over arbeidstijden en uren. Het gaat daarbij om het creëren van een levensloopbaanbeleid waarbij mensen in verschillende fasen in hun leven meer of minder uren betaald werk verrichten.

Actiepunten:

- Aanpassing van arbeidsvoorwaarden en sociale zekerheid aan de nieuwe arbeidspatronen en het levensloopbaanbeleid met individuele keuzes als uitgangspunt.

Ondersteuning voor alleenstaanden met zorgtaken

Het is noodzakelijk om bij de beschikbaarheid voor betaalde arbeid rekening te houden met zorgtaken, speciaal bij alleenzorgende ouders en alleenstaanden die mantelzorg verrichten. Er moet nog heel veel geïnvesteerd worden in het vergroten van de mogelijkheden voor vrouwen om betaald werk en zorgtaken te combineren.

Actiepunten:

- De overheid dient een aparte regeling voor alleenstaande ouders in te voeren die recht doet aan de mogelijkheden van deze groep, uitgaande van economische onafhankelijkheid bij een baan van 24 uur op minimumniveau.
- Individuele trajectplannen waarin de wensen en mogelijkheden van de uitkeringsgerechtigde centraal staan en hun kansen en kwaliteiten optimaal worden benut.
- Goede opleidingen op het eigen niveau van de uitkeringsgerechtigde, met arbeidsmarktperspectief maar zonder beperkingen t.a.v. de duur.
- Banen met ontplooiingsmogelijkheden en de mogelijkheid om door te groeien naar andere functies.
- Uitbreiding van de kinderopvang en mogelijkheden om te werken in de schooltijden van de kinderen.

Herintredende vrouwen

Werkgevers spelen veel te weinig in op de wensen en mogelijkheden van vrouwen die arbeid en zorg willen combineren, zoals deeltijdbanen, scholing en kinderopvang.

Daarom moet het personeelsbeleid drastisch worden aangepast en moet er worden geïnvesteerd in de kwaliteiten van deze groep. Zeggenschap over arbeidstijden is een belangrijk aandachtspunt voor het aanbod van werk. Maar werkgevers kunnen ook veel meer investeren in het voorkomen van uitstroom, door mogelijkheden van aanpassing van werktijden aan zorgtaken, verlofmogelijkheden en flexibiliteit.

Actiepunten:

- Gemeenten moeten ook voor werkzoekenden zonder uitkering volwaardige trajecten aanbieden, gericht op duurzame instroom in betaalde arbeid.
- Herinvoering van het model van vrouwenvakscholing als bewezen meest effectieve methode voor scholing en bijscholing.
- Erkenning van elders verworven competenties (EVC) zodat de kennis en ervaring meetelt die vrouwen opdoen in de periode dat ze geen betaald werk verrichten.
- Bij volledige tijdelijke uittreding dient de band met het bedrijf behouden te blijven door het verlenen van onbetaald verlof voor een langere periode.
- Bieden van mogelijkheden om relevante opleidingen en cursussen te volgen, ook tijdens verlofperiodes.
- Werknemers tijdens het verlof op de hoogte houden van de ontwikkelingen in het bedrijf.

Flexibilisering, deeltijdarbeid en 24 uren economie

Het aantal tijdelijke banen is enorm toegenomen en uitzendkrachten krijgen nog steeds moeilijk recht op een vaste baan. Versoepeling van het ontslagrecht is een verslechtering van de arbeidsbescherming. Als individuele keuzemogelijkheden en afspraken doorschieten wordt de solidariteit ondergraven.

Het inmiddels ontstane arbeidspatroon waarbij mannen een voltijd baan hebben en vrouwen kleine en grotere deeltijdbanen leidt niet tot evenredige arbeidsdeelname en een gelijkwaardige maatschappelijke positie.

Actiepunten:

- De overheid dient door wettelijke regelingen te stimuleren dat arbeidstijden van mannen en vrouwen meer naar elkaar toegroeien.
- Deeltijders, mensen met een flexibel contract of marginale arbeidsovereenkomst moeten volledig dezelfde rechten hebben als werknemers die in voltijd werken met een vast contract.
- De rechtspositie van huishoudelijke hulpen, thuiswerkers en gastouders dient op korte termijn aanzienlijk te worden verbeterd zodat zij een volwaardige positie op de arbeidsmarkt innemen.
- Werknemers die voorkeur hebben om te werken op andere dan de reguliere arbeidstijden moeten daartoe de mogelijkheden geboden worden zonder dat er sprake is van dwang.
- Alle functies moeten in deeltijd kunnen worden vervuld zonder beperking van carrièrekansen
- De cultuur in bedrijven moet zodanig zijn dat wordt voorkomen dat vrouwen snel weer uitstromen.

Opleidingen

Goede vakopleidingen zijn nog steeds hard nodig om vrouwen de kans te bieden op een goede baan met perspectief.

Actiepunten:

- Beroepsonderwijs moet in deeltijd kunnen worden gevolgd, met kinderopvang aangepast aan schooltijden en vakanties, goede studie en stage-begeleiding en een combinatie van theorie en praktijk.
- Het model vrouwenvakscholing heeft bewezen de beste werkwijze te bieden op daadwerkelijke arbeidsparticipatie en dient daarom heringevoerd te worden.
- Opleidingen dienen voor iedereen toegankelijk te zijn, ook vrouwen zonder uitkering moeten de kans hebben zich bij- of om te scholen.
- Er mogen, ook voor vrouwen met een uitkering, geen wettelijke of financiële belemmeringen zijn om een opleiding te volgen.
- Onbetaalde arbeid en zorgarbeid dienen als werkervaring mee te tellen als elders verworven competenties.
- Binnen bedrijven moeten vrouwen extra mogelijkheden krijgen om opleidingen te volgen waardoor hun carrièrekansen en doorstroom naar leidinggevende functies worden vergroot.
- Het recht op het volgen van een opleiding mag niet gekoppeld worden aan het aantal uren dat iemand werkt, dus geen belemmeringen voor deeltijders.
- Ook flexwerkers en thuiswerkers moeten scholing kunnen volgen, bijvoorbeeld door een scholingsbudget af te spreken voor ieder gewerkt uur.

Werkdruk en arbeidsuitval

Vermindering van de werkdruk is nodig om de grote arbeidsuitval te verminderen.

Onzekerheid over toekomstige werkzaamheden, taakinvoering, werktijden en de organisatie geeft grote onrust. Er is veel te weinig bekend over de oorzaken van arbeidsuitval van vrouwen en verborgen arbeidsongeschiktheid is helemaal buiten beeld.

Arbeidsorganisaties moeten veel meer rekening houden met de privé-situatie van werknemers, o.a. door werkroosters af te stemmen op zorgtaken van werknemers en flexibel te zijn met het verlenen van verlof voor zorgtaken. Bedrijven moeten organisatorisch meer rekening houden met deeltijders en er niet van uit gaan dat deeltijders in hun vrije tijd wel scholing volgen of vergaderingen bijwonen.

Actiepunten:

- De cultuur in bedrijven moet worden aangepast aan de nieuwe werknemer die arbeid en zorg combineert en deeltijders.
- Bij het maken van werkroosters moet meer rekening gehouden worden met de privé-situatie en zorgtaken van werknemers.
- De rol van bedrijfsartsen bij begeleiding moet zowel kwantitatief als kwalitatief verbeteren.
- Er moeten adequate oplossingen komen om arbeidsongeschiktheid onder vrouwen te voorkomen of verminderen, waarbij het accent moet liggen op arbeidsomstandigheden, werkdruk, werksfeer en de combinatie van een aantal factoren die mogelijk het risico op arbeidsuitval vergroten.
- Werkgevers, ondernemingsraden en vakbonden moeten meer werk maken van vermindering van de werkdruk, verbetering van de arbeidsomstandigheden

- Bij teruggang in uren dient het takenpakket daaraan te worden aangepast.
- De arbeidsvoorwaarden moeten verbeterd, o.m. minder tijdelijke contracten, meer mogelijkheden om kleine banen uit te breiden en meer zekerheid over toekomstige werkzaamheden en werktijden.

Ongewenst gedrag

De FNV Vrouwenbond vindt het onverteerbaar dat vormen van ongewenst gedrag voorkomen, zowel maatschappelijk als in onbetaalde en betaalde werksituaties. Overheid en sociale partners dienen daarom zeer stevig in te zetten op het voorkomen en de bestrijding hiervan en dit in wetgeving en cao-afspraken vastleggen. Van belang is om een cultuur te scheppen waarin pesten, racisme en seksuele intimidatie als volstrekt verwerpelijk wordt beschouwd.

Actiepunten:

- Het opstellen en uitvoeren van een beleid gericht op preventie, signalering, opvang, interventie en nazorg vormen de basis van deze aanpak, waarbij diverse geledingen een rol spelen.

